

Advies

Deel 1: Reflectie op de plaats van het reglement binnen het totale subsidiekader

Intro

Voor we dieper ingaan op het reglement van het Fonds voor Talentontwikkeling, willen we samen even inzoomen op het bredere subsidielandschap waarin dit reglement zich bevindt. In Vlaanderen en Antwerpen zijn er verschillende actoren en overheden die culturele en artistieke projecten ondersteunen — elk met hun eigen focus, doelgroep en criteria. Door dit breder kader eerst samen te bekijken, kunnen we beter inschatten welke plaats dit specifieke reglement inneemt, en waar het aanvult of net overlapt.

Unieke rol van FOTO binnen het subsidielandschap

Het Fonds voor Talentontwikkeling (FOTO) is uniek in zijn specifieke focus op artistieke talentontwikkeling van amateurkunstenaars binnen de stedelijke context van Antwerpen. Waar andere subsidies gericht zijn op werking, infrastructuur, gemeenschapsvorming of brede cultuurparticipatie, ondersteunt FOTO tijdelijke projecten in de vrije tijd waarin een artistiek traject centraal staat, met aandacht voor begeleiding en coaching op artistiek vlak. Het legt sterk de nadruk op:

- Het creatieve proces (met toon- en feedbackmomenten),
- Coaching en begeleiding, en
- De noodzaak om projecten te ontwikkelen die vertrekken vanuit de behoeften en wensen van de amateurkunstenaars zelf.

FOTO is een laagdrempelige instap voor projecten die artistieke verdieping ambiëren zonder aansluiting te hebben bij de professionele kunsten.

FOTO blinkt uit in transparantie en laagdrempeligheid dankzij heldere communicatie en coaching bij de aanvragen via Fameus.

Vlaamse subsidies zijn vaak complex, juridisch verwoord en minder toegankelijk voor nieuwe aanvragers.

FOTO overlapt gedeeltelijk met:

- **Projectsubsidies van de districten** (bv. Berchem, Hoboken, Wilrijk): ook tijdelijk, vaak voor buurtgerichte of culturele projecten. Maar deze zijn minder expliciet gefocust op talentontwikkeling of procesbegeleiding.
- **Impulssubsidies van de koepelorganisaties** (zoals OPENDOEK, Koor&Stem, Muziekmozaïek, etc.): ook gericht op projecten buiten de reguliere werking met nadruk op groei. Deze koepelorganisaties zijn wel eerder discipline-specifiek en Vlaams georganiseerd.

Bedenkingen

- Individuele amateurkunstenaars met **interdisciplinaire of niet-discipline gebonden** projecten vinden moeilijk aansluiting bij bovenlokale projectsubsidies en koepelorganisaties.
- Eerste-aanvragers **zonder vzw-structuur** vinden moeilijk hun weg in het landschap, ondanks inspanningen van FOTO om ook feitelijke verenigingen of individuen toe te laten.
- **Amateurkunstenaars met een migratieachtergrond** of wie buiten de klassieke verenigingsstructuren werkt, vallen vaker uit de boot, ondanks brede definities (o.a door taal en netwerk).
- **Amateurkunstenaars zonder formele structuur of ondersteuning** hebben moeite om zich een weg te banen door het subsidielandschap.
- Er is een gebrek aan **gestructureerde trajectondersteuning op maat van hybride of discipline-overschrijdende amateurprojecten**.
- **Jonge makers die nog niet professioneel zijn, maar ook niet meer zuiver amateur**, vallen soms tussen het Fonds Nieuwe Makers en het Fonds voor Talentontwikkeling.
- **Koepelorganisaties** hebben goede praktijkkennis, maar informatie is versnipperd en niet altijd afgestemd op de situatie in de stad Antwerpen.

Aanbevelingen

- **Versterk de brugfunctie van Fameus** als een unieke stedelijke organisatie binnen het lokaal cultuurbeleid, door nauwere samenwerkingen aan te gaan met andere lokale culturele actoren en beleidsmakers.
- **Stimuleer communicatie over subsidielijnen** tussen koepelorganisaties, stad en districten rond cofinanciering en thematische open calls (vb. Open Call residentieplekken Arenberg en andere huizen).
- **Zorg voor structurele dialoogmomenten tussen de subsidieverstrekkers**, zodat kennisdeling en afstemming mogelijk worden (bv. jaarlijkse ronde tafel amateurkunsten, koepelorganisaties...).
- **Een aangepast plan voor doorverwijzingen en coaching doorheen het subsidielandschap.**

Deel 2: Effectiviteit van het reglement in het ondersteunen van Antwerpse amateurkunstenaars en verenigingen bij de creatie van uitzonderlijke kunstprojecten.

Doel en intro

Om de effectiviteit van het huidige reglement te evalueren, is het noodzakelijk om inzicht te verzamelen bij partnerorganisaties over hoe dit reglement werkt voor verschillende types kunstenaars en verenigingen, en waar het mogelijk niet voldoet aan hun behoeften. Dit zijn geen sluitende profielen maar dit geeft ons een kader om vanuit te vertrekken en is vooral gebaseerd op de verschillende profielen die we de voorbije twee jaren zagen verschijnen binnen het Fonds voor Talentontwikkeling. De motivatie van de amateurkunstenaars in het traject bepalen het profiel.

De vijf profielen

Profiel 1: Hobbykunstenaars en klassieke amateurwerkingen

52 Aanvragers van 2023 ronde 1 tot 2025 ronde 2 vielen binnen dit profiel.

Kernwoorden: hobby, plezier, verdieping, verkenning, samenwerken, overstijgt duidelijk de dagelijkse werking

Dit profiel omvat individuen of verenigingen waarvan sommigen al jarenlang actief zijn binnen de amateurkunsten. Het gaat bijvoorbeeld om theatergroepen, koren of beeldende ateliers met een stabiele kern van deelnemers, een vaste repetitie- of werkstructuur en vaak een jaarlijks productie- of toonmoment. Alsook individuen of verenigingen die recreatief experimenteren met amateurkunsten. De motivatie van hobbykunstenaars is om via hun discipline recreatief samen te komen, te leren en te creëren.

Voorbeeld: theatergroep Oud of the Box

Profiel 2: Startende professional (Nieuwe maker)

20 Aanvragers van 2023 ronde 1 tot 2025 ronde 2 vielen binnen dit profiel.

Kernwoorden: (net) afgestudeerd, transitie, extra begeleiding nodig

Deze aanvragers hebben een professionele kunstopleiding achter de rug (bv. Academie, Sint-Lucas, Conservatorium,) en staan aan het begin van hun kunstenaarschap. Ze zijn nog geen onderdeel van een structurele werking of hebben nog geen structurele werking, maar zoeken via projecten, coaching en samenwerking een manier om hun artistiek profiel te verdiepen. Het Fonds voor Talentontwikkeling wordt hier vaak als springplank ingezet, als eerste publieke erkenning of kans om ervaring op te bouwen. Er is een ambitie om zich professioneel te ontwikkelen als kunstenaar.

Voorbeeld: Joud Toamah (master grafisch ontwerp)

Profiel 3: Autodidact

67 Aanvragers van 2023 ronde 1 tot 2025 ronde 2 vielen binnen dit profiel.

Kernwoorden: niet opgeleid, sterke artistieke drive, leergierig

Deze kunstenaars hebben geen formele opleiding gevolgd in hun kunstdiscipline, maar beschikken over duidelijke artistieke talenten, ideeën en motivatie. Ze ontwikkelen hun artistieke praktijk op eigen kracht of via informele leertrajecten. Ze zien het Fonds als een kans om ondersteuning te krijgen voor hun groeiproces.

Voorbeeld: Marie Schoovaerts

Profiel 4: Professional in een nieuwe discipline

13 Aanvragers van 2023 ronde 1 tot 2025 ronde 2 vielen binnen dit profiel.

Kernwoorden: crossover, experiment, onderzoekend, verbreden

Binnen dit profiel vinden we kunstenaars die al ervaring of een professionele carrière hebben binnen één kunstdiscipline, maar zich nu willen verdiepen in een andere kunstvorm. Ze zoeken via hun project naar nieuwe expressiemogelijkheden, samenwerking of manieren om hun artistieke praktijk te verbreden.

Voorbeeld: Anna Senognoeva (danseres → regisseur/choreograaf)

Profiel 5: Artistieke nieuwkomer

9 Aanvragers van 2023 ronde 1 tot 2025 ronde 2 vielen binnen dit profiel.

Kernwoorden: opgeleid in buitenland, netwerkzoekend, under the radar, op zoek naar erkenning

Artistieke nieuwkomers zijn kunstenaars die in Vlaanderen of Antwerpen zijn neergestreken en vaak in hun land van herkomst een kunstopleiding of carrière hebben gehad. Door een gebrek aan lokaal netwerk, institutionele toegang, taalbarrières of kennis van het culturele veld, vallen zij vaak tussen de mazen van het net. Via het Fonds voor Talentontwikkeling proberen zij aansluiting te vinden bij het Antwerpse kunstenlandschap, erkenning en zichtbaarheid te creëren.

Voorbeelden: Nasser Falah

Bedenkingen

Nood aan definities

Het Fonds voor Talentontwikkeling bereikt een brede waaier aan profielen, van klassieke amateurverenigingen tot startende makers en autodidacten. Toch is de doelstelling van het reglement onvoldoende scherp afgebakend, wat leidt tot grijze zones in de beoordeling. Wat wordt precies bedoeld met “uitzonderlijk kunstproject”? En wie beschouwen we als “amateurkunstenaar”?

De nood aan heldere definities is groot: zowel “amateurkunstenaar” als “nieuwe maker” zijn vage termen die verschillend geïnterpreteerd worden door aanvragers, begeleiders en beoordelaars.

Nood naar groei

Uit de profielen blijkt dat het Fonds voor Talentontwikkeling vooral van cruciaal belang is voor kunstenaars die zich willen ontwikkelen — met name de autodidacten, startende professionals, kunstenaars in een nieuwe discipline en artistieke nieuwkomers. Deze groepen (profielen 2 t.e.m. 5) zien het Fonds niet alleen als financiële steun, maar vooral als een springplank voor groei, experiment en aansluiting bij het kunstenlandschap.

Hoewel profiel 1 (de hobbykunstenaars en klassieke amateurwerkingen) numeriek een van de grootste groepen aanvragers vormt (52 aanvragers), ligt hun behoefte aan ondersteuning vaak elders: in infrastructuur, begeleiding op maat, logistieke ondersteuning, financiële steun die ingezet kan worden binnen de reguliere werking. Voor hen is het Fonds eerder een extra kans dan een noodzakelijke stap in hun ontwikkelingstraject.

De huidige opzet van het reglement stimuleert geen duidelijke opvolging of doorstroming naar andere groeitrajecten (zoals het Fonds Nieuwe Makers). Voor de kunstenaars in profielen 2 t.e.m. 5 — die wel gericht zijn op doorgroei — betekent dit dat hun ontwikkelingslijn vroegtijdig onderbroken kan worden. Juist zij hebben nood aan structurele ondersteuning en een netwerk dat mee evolueert met hun traject.

De verplichting tot een toonmoment legt onnodige druk op het eindresultaat, terwijl de meerwaarde van het Fonds voor Talentontwikkeling vaak ligt in het proces en de leerervaring. Zeker voor beginnende makers of experimenterende kunstenaars kan dit contraproductief werken.

Aanbevelingen

- Formuleer een duidelijke doelstelling en missie voor het Fonds, afgestemd op het Antwerpse kunstenlandschap en de diverse profielen die het Fonds bedient. Maak expliciet of de focus ligt op talentontwikkeling, kweekvijverwerking of doorstroom.
- Maak het toonmoment optioneel of flexibel. Voorzie alternatieve vormen van afronding (zoals een documentatiemoment, intern toonmoment of reflectieverslag) wanneer dit beter past bij het traject of profiel.
- Definieer “amateurkunstenaar” en “nieuwe maker” op een heldere, breed gedragen manier. Hanteer eventueel een profielmatrix gebaseerd op ambitie en ervaring (zoals BREEDBEELD dat doet), om een meer genuanceerde beoordeling mogelijk te maken.

- Werk een opvolgings- en doorstroomstrategie uit tussen het Fonds voor Talentontwikkeling en het Fonds Nieuwe Makers. Voorzie begeleide trajecten, warme doorverwijzingen en coördinatie tussen betrokken organisaties.
- Verzamel meer data over aanvragers (discipline, opleidingsachtergrond, ervaring, herkomst, netwerktoegang) om de impact van het Fonds voor Talentontwikkeling, maar ook de andere subsidielijnen binnen de stad Antwerpen gerichter te evalueren en het beleid beter af te stemmen op reële noden.
- Bevraag klassieke amateurverenigingen expliciet over hun noden en verwachtingen. Zo kan het beleid nagaan of dit profiel effectief nog voldoende wordt bereikt of ondersteund, en welke rol het Fonds voor Talentontwikkeling daarin kan (blijven) spelen.
- Versterk de rol van Fameus als brugfiguur, maar zorg ook voor heldere afspraken met districten, cultuurantennes en andere steunpunten over wie welke rol opneemt in begeleiding, verwijzing en opvolging.

Deel 3: Evaluatie van de procedure

Het Fonds voor Talentontwikkeling voorziet financiële ondersteuning tot maximaal €7.000 voor uitzonderlijke kunstprojecten waarin de talentontwikkeling van amateurkunstenaars centraal staat.

Fameus zet actief in op coaching en begeleiding van aanvragers door met hen in gesprek te gaan voor het indienen van een dossier. In een tweede fase leest Fameus dossiers na en geeft feedback indien nodig. Fameus deed 63 coachingsgesprekken in functie van het Fonds voor Talentontwikkeling in 2024.

Na de toekenning van de subsidie zet Fameus ook in op het opvolgen van de ingediende projecten door bijvoorbeeld mee te zoeken naar de juiste coaches, info te geven over hoe mensen uitbetaald kunnen worden, hoe een afrekening op te maken en in te dienen, etc. Fameus probeert ook zoveel mogelijk te gaan kijken naar publieke toonmomenten van de ondersteunde projecten.

Enkele belangrijke procedureregels:

- Er gelden **verplichte criteria**, o.a. over het toonmoment, coaching, feedback en afbakening in tijd en ruimte.
- Een aanvrager kan **twee keer per jaar** steun ontvangen, met **een maximum van twee keer per terugkerend project**, mits vernieuwing.
- Het project mag ten vroegste **twee maanden na indiening starten**.
- De beoordelingsprocedure wordt ondersteund door **een jury van deskundigen**, samengesteld door de administratie van de Stad en Fameus, met vertegenwoordiging vanuit diverse disciplines.

De procedure wil laagdrempelig zijn, met begeleiding voor aanvragers en duidelijke criteria rond haalbaarheid, artistiek proces en meerwaarde voor de betrokken amateurkunstenaars.

Bedenkingen

1. Criteria en drempels

- Het reglement bevat duidelijke inhoudelijke criteria, maar het combineren van alle vereisten vormt voor sommige aanvragers, zeker beginnende of individuele amateurkunstenaars, een struikelblok. Een volledig uitgewerkt projectplan (met coaching, feedbackmoment, toonmoment, etc.) vraagt een zekere mate van maturiteit die niet elk profiel al bezit bij indiening wat een meer doorgedreven coaching vraagt.
- Er is onduidelijkheid over wat precies onder “artistieke talentontwikkeling” valt. Artistieke ontwikkeling ziet er voor elke kunstenaar anders uit en vertrekt meestal vanuit de noden van de kunstenaar (expressie, verkenning, experiment, kennis, ...). Voor sommige aanvragers, die aan de formele criteria voldoen, voelt het alsof er ook een impliciet criterium speelt rond impact of ‘groei’ die moeilijk te objectiveren is. Dit leidt tot verwarring en onzekerheid over wat wel/niet in aanmerking komt.
- Bijkomende criteria zoals samenwerking worden in de praktijk vaak als een informele verplichting ervaren, terwijl niet elk project of profiel dit component per se nodig heeft om waardevol te zijn voor persoonlijke ontwikkeling. Dit kan de artistieke autonomie beperken.
- Het criterium ‘experiment’ blijft vaag en interpretatiegevoelig. Wat voor de ene maker vernieuwend of experimenteel is, kan voor iemand anders al als gekend of klassiek aanvoelen. Zonder duidelijke afbakening bestaat het risico dat dit criterium ongelijk wordt toegepast of onvoldoende aansluit bij de context en achtergrond van de aanvrager.
- Er heerst soms onduidelijkheid over de rol van ‘extra inkomsten’ binnen een subsidieaanvraag. Het is belangrijk om expliciet te vermelden dat het aantonen van bijkomende financiering of inkomsten geen vereiste is om in aanmerking te komen voor ondersteuning. Zonder die duidelijkheid ontstaat het idee dat enkel projecten met externe middelen kans maken, wat ontmoedigend kan werken voor aanvragers met beperkte netwerken of toegang tot andere financieringsbronnen.

2. Toegankelijkheid van de aanvraagprocedure

- De afkorting “FOTO” wordt soms verkeerd begrepen als exclusief voor fotografie, wat verwarrend is voor nieuwe aanvragers.
- De online module is technisch omslachtig. Bepaalde knoppen (bv. verwijderen vs. indienen) zijn verwarrend vormgegeven. Grote tekstvakken creëren de indruk dat uitgebreide teksten vereist zijn, wat ontmoedigend kan zijn.
- De aanvraagmodule is niet doorlopend beschikbaar. Dit maakt het moeilijk voor aanvragers om hun aanvraag op eigen tempo te starten. Er is geen alternatieve Word- of PDF-versie beschikbaar voor voorbereiding.
- De begroting in Excel vormt een concrete drempel. Formules kunnen per ongeluk worden overschreven, en de structuur is voor velen te complex.
- Fameus ontvangt tot aan de indiendatum vragen om dossiers na te lezen. Dit legt een zware druk op Fameus in de laatste twee weken voor de indiendatum.

3. Jurering en terugkoppeling

- Er is nood aan meer transparantie over de samenstelling en werking van de jury. Wie zetelt erin? Hoe worden dossiers besproken? Op welke gronden worden projecten afgewezen of beperkt ondersteund? Wat bereid je voor als aanvrager in functie van het jurygesprek.

- Feedback na toekenning of weigering is beperkt, wat leidt tot frustratie bij aanvragers. Zij kloppen vaak bij de coach binnen Fameus aan, die inhoudelijk geen inzage heeft in de jurering. Dit bemoeilijkt het leerproces en ontmoedigt herindiening.
- Sommige profielen (bv. artistieke nieuwkomers of mensen met beperkte schrijftaalvaardigheid) botsen op de verwachting van een formeel en geschreven dossier in het Nederlands.
- Overweeg het opstellen van een code of conduct voor de jurywerking, waarin duidelijke afspraken staan over respectvolle communicatie, vertrouwelijkheid en omgang met diversiteit en machtsverhoudingen. Zo'n code draagt bij aan een veilige, transparante en zorgzame context waarin aanvragers zich serieus genomen voelen — ook als ze niet bij de gesprekken aanwezig zijn. Het versterkt het vertrouwen in het beoordelingsproces en bevordert een meer inclusieve subsidiepraktijk.

4. Looptijd en timing

- De projectstartdatum is niet altijd helder af te bakenen, zeker bij projecten met voortrajecten of langdurige voorbereiding. De regel van minstens twee maanden tussen indiening en start wordt daardoor soms arbitrair geïnterpreteerd.
- Projecten met een te ruime looptijd dreigen aan focus en energie te verliezen. Een duidelijke maximale duur zou kunnen bijdragen aan meer structuur en afbakening.

5. Budget en besteding

- Veel aanvragers vragen standaard het maximumbedrag van €7.000 aan, zelfs wanneer de schaal van het project dit niet altijd vereist. Hierdoor dreigt het beschikbare budget zich te concentreren bij grotere spelers.
- De onduidelijkheid over wie mag worden betaald leidt tot misvattingen, vooral rond de vergoeding van zichzelf of andere amateurkunstenaars. Sommige aanvragers beschouwen dit als een logische vorm van waardering, wat botst met het huidige reglement. Kunnen AKV's een mogelijke geaccepteerde vorm van uitbetaling zijn?
- Na gedeeltelijke goedkeuring (bv. slechts 30% van het gevraagde bedrag) is het voor aanvragers vaak onduidelijk waarom dat gebeurt en hoe ze hun budget/project moeten herschalen of welke posts prioriteit krijgen. Concrete richtlijnen over wat met het verkregen budget mogelijk is, blijven vaak uit.

6. Indienrondes en timing

- De vier vaste rondes per jaar zijn overzichtelijk, maar creëren druk op de indiendata bij het Fameus-team. Dit bemoeilijkt planning en begeleiding rond andere activiteiten van Fameus.
- Aanvragers die een deadline net missen, moeten vaak drie maanden wachten, wat kan leiden tot verlies van momentum, vooral bij kleinere of meer spontane projecten.

Aanbevelingen

- Maak de aanvraagprocedure toegankelijker en transparanter.

- Voorzie een lege Word- of PDF-versie van het aanvraagformulier op de website, zodat mensen op voorhand kunnen starten.
 - Versimpel de begrotingstemplate en bescherm formules tegen overschrijven.
 - Geef duidelijke visuele hiërarchie in de online module (bv. indienen vs. verwijderen).
- Definieer “artistieke ontwikkeling” expliciet en geef ruimte aan uiteenlopende vormen ervan, afgestemd op de noden van het profiel.
- Licht duidelijk toe waarom uitbetaling aan amateurkunstenaars niet toegelaten is, of heroverweeg dit binnen afgebakende randvoorwaarden (bv. Onkostenvergoeding of AKV).
- Versterk de feedbackcultuur
 - Voeg bij afwijzing of gedeeltelijke toekenning een kort, persoonlijk toelichtingsblok toe vanuit de jury.
 - Voorzie een jurylid of contactpersoon voor vragen na de beslissing.
- Stimuleer taaldiversiteit: Sta indien gewenst korte motivaties toe in het Engels of Frans, zeker bij artistieke nieuwkomers, of bied lichte vertaalondersteuning aan.
- Breng de rolverdeling tussen jury, begeleiding en administratie helder in kaart
 - Verduidelijk in de communicatie wie waarvoor aanspreekpunt is vóór, tijdens en na het indienen.
- In het kader van een duidelijke profilering van de amateurkunstenaar zou het waardevol kunnen zijn om kunstenaars zelf te laten aangeven of zij zich als amateurkunstenaar beschouwen. Op die manier krijgen zij meer autonomie om zich te positioneren binnen het bestaande subsidie landschap en kunnen ze gerichter navigeren tussen de verschillende ondersteuningslijnen, afhankelijk van hun traject, ambitie en context.
- Herbekijk de subsidiebedragen. Bijvoorbeeld door het introduceren van een flexibeler budgetmodel: Werk met drie subsidieplafonds (bijv. €3.000 / €5.000 / €7.000) op maat van de schaal en de ambitie van het project.